

דתניא, איסי בן יהודה אומר: כתיב לגבי שבועת השומרים [שמות כב]: "כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה וכל בהמה לשמור, ומת או נשבר או נשבה, אין רואה. שבועת ה' תהיה בין שניהם, אם לא שלח ידו."

ומשמע, הא יש רואה, היכול להעיד שמתה באונס, לא נאמינו בשבועה, אלא יביא ראיה, עדים, ויפטר.

ואם כן, אף כאן לא נאמינו תמיד בשבועה. (159)

ועתה שבה הגמרא ליישב את סתירת דברי רבי מאיר — שבסוגיינו משמע נתקל לאו פושע, ואילו בברייתא מבואר שנתקל פושע הוא:

ורבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: אין

ואפילו שומר חינום נמי, לא בכל מקום הוא נשבע, ונפטר.

כי התינה אם נתקל במקום מדרון, (157) שהדרך תלולה, יתכן שאינה פשיעה.

אבל אם נתקל במישור, שלא במקום מדרון, מי מצוי משתבע דלא פשיע? הרי פשיעה גמורה היא, לפי שהיה עליו לתת ליבו אם יש מכשול בדרך! יש

ואפילו אם נתקל במקום מדרון, נמי, לא בכל המקרים אנוס הוא.

כי התינה היכא דליכא ראיה, כגון עדים היכולים להעיד שנתקל באונס, אז ודאי ישבע, ויפטר.

אבל, היכא דאיכא ראיה, כגון שנתקל במקום שרבים מצויים, ויכולים להעיד, למה נאמינו בשבועה, ניתי ראיה, ונפטר? (158)

שעד אחד המסייע פוטר משבועה. [עיי' תוספות ב"ב ב ב בשם ר"ת] והטעם, כיון שהוא במקום רואין, ודאי ידוע הדבר להרבה בני אדם, ובכחאי גונא אם מביא רק עד אחד אין זה בירור כלל. וכנראה כוונתו לומר, כי זה שמביא רק עד אחד, זוהי ריעותא בנאמנותו, שהרי אם כנים דבריו, היה מוצא לכך עדים רבים. [ועיי' ששנסתפק אם מועילה כאן עדות קרובים, שהרי אף הן בכלל "רואין", או שצריך עדים כשרים דוקא, וכתב, אף אי מהני עדות קרובים, מכל מקום לא יפטר והוה משבועה].

159. מקשה הקצות החושן [רצ"ד ב'], שומר שטוען נאנסו במקום דאיכא רואין, למה חייב לשלם אם אינו מביא עדים לדבריו, ומדוע לא יהיה נאמן במיגו, שהיה יכול לטעון לא היו דברים מעולם, או החזרת. [ואין זה בכלל "מיגו

157. מבאר הכוס ישועות, שכנראה היה דוחק לגמרא לומר שלרבי אליעזר נתקל פשיעה גמורה היא, ומשום כך חייב שומר חינום, ולכן מבארת כונתו דשלא במקום מדרון, פשיעה היא.

158. דעת רוב הראשונים היא, שאם יכול להביא ראיה או עדים ואינו מביא, אינו נפטר בשבועה. אכן, הרי"ף מביא יש מפרשים, שכוונת איסי להקל על הנתבע, שאם יביא עדים אינו חייב להשבע. אבל אם נשבע, ודאי נאמן. ומקשה הרי"ף, אם כן, מה חידש איסי בן יהודה, והרי ודאי הוא שאם הביא עדים, פטור משבועה, שהרי אפילו לגבי מומן הוא נפטר מתשלום על פי שני עדים?

וכתב החשק שלמה בשם תוספות הרא"ש [ב"ק יא א] "יביא ראיה", דוקא שני עדים ולא די בעד אחד, ואפילו לדעת הראשונים הסוברים